

насилені злочинів, по-друге, таке положення справ, на наш погляд, може бути пояснене не тільки й не стільки змінами потужності та векторів впливу факторів детермінації досліджуваного виду злочинів, скільки організаційно-управлінськими факторами, що впливають на їх виявлення та реєстрацію [4; 5, 71-124]. Так, хоча коливання в динаміці загальнокримінальної насильницької злочинності є доволі різноманітними й залежать від виду злочину, однак найбільш суттєві зміни в рівні досліджуваного виду злочинів припадають на 2003 р., 2005 р., 2008-2009 рр. і 2011 р. Отже, практично всі найбільш суттєві коливання в зареєстрованому рівні досліджуваної групи злочинів співпадають у часі зі змінами в найвищих щаблях керівництва МВС України, а саме: відповідні ротації на посту міністра МВС відбувалися в серпні 2003, у лютому 2005, грудні 2006, жовтні 2007, січні 2010, листопаді 2011 року. Абстрагування від конкретних персоналій і зіставлення кадрових трансформацій керівного складу МВС з показниками рівня реєстрації загальнокримінальної насильницької злочинності дозволяє виявити суттєвий вплив у вказані періоди політичних факторів на роботу системи МВС загалом, а також недостатньо науково обґрунтовану кадрову політику щодо регулювання чисельності та складу персоналу ОВС. Слід відмітити, що проведені нами дослідження [6] свідчать, що таке положення справ є характерним не лише для загальнокримінальної насильницької злочинності.

Суттєва ураженість нашого суспільства загальнокримінальною насильницькою злочинністю, неоднозначність тенденцій змін її стану, латентність і залежність відображення в офіційній державній статистичній звітності реального рівня її відтворення від політичних і організаційно-управлінських

факторів діяльності правоохоронних органів вимагає проведення подальших досліджень як самого феномена насильницької злочинності, так і його конкретних проявів у нашому житті.

Література

1. Звіт МВС України про злочинність (форма № 1, затверджено Наказом МВС України від 27.07.2010 р. № 332) за 2002-2012 роки.
2. Криминология: Учебник / Под ред. В.Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. - М.: Юрист, 2004. - 734 с.
3. Игнатов А.Н. Общая характеристика состояния убийств в Украине / А.Н. Игнатов // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. - 2013. - № 3. - Ст. 188-196.
4. Игнатов О.М. Организационно-управленческие факторы приховування злочинів від обліку / О.М. Игнатов // Держава та регіони. Серія: ПРАВО. - 2012. - № 3. - Ст. 116-122.
5. Игнатов А.Н. Убийство: криминологическо-статистическое исследование: Монография / А.Н. Игнатов. - Симферополь: КРП "Издательство "Крымучпедгиз", 2012. - 176 с.
6. Игнатов О.М. Криминологический анализ уровня, динамики та структури злочинів про авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян / О.М. Игнатов, Ю.В. Орлов // Європейські перспективи. - 2012. - № 4. - Ч. 1. - Ст. 118-125

*Ігнатов О.М.
кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник,
доцент кафедри кримінального права
та криминології ОДУВС
Надійшла до редакції: 17.11.2013*

УДК 343.211

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕЖІ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Мошенець Д. М.

Дослідження правозастосовної практики показує, що правозастосовні органи в процесі застосування кримінально-правових норм часто допускають серйозні помилки при вирішенні питання про оцінку правомірності дій особи, яка скористалась правом на необхідну оборону. Як наслідок, такі особи або притягаються до кримінальної відповідальності, коли їхні дії є правомірними, або, навпаки, уникають такої відповідальності, коли їхні дії мають злочинний характер.

Найбільші проблеми на практиці виникають у зв'язку з визначенням меж допустимого захисту. Ця ж обставина є суттєвим стимулюючим фактором у застосуванні самими громадянами необхідної оборони для захисту від злочинних посягань.

Загалом, питанням необхідної оборони присвячена велика кількість спеціальних наукових досліджень, зокрема таких фахівців, як Ю.В. Баулін, В.Л. Володарський, Л.В. Гусар, В.М. Дрьомін, В.О. Єлеонський, О.О. Кваша, В.Н. Козак, В.Ф. Кириченко, Н.А. Огурцов, В.В. Орехов, Л.А. Остапенко, М.М. Паше-Озерський, Л.М. Підкоритова, В.І. Ткаченко, І.С. Тишкевич, М.І. Якубович та ін. Проте велика кількість помилок у цій сфері викликають необхідність детального розгляду сучасних проблем судової практики, які виникають при встановленні меж необхідної оборони, оскільки

найбільш поширеними й істотними труднощами при встановленні ознак правомірності необхідної оборони є відсутність чітких меж між необхідною обороною й перевищенням її меж.

Це зумовлено тим, що в ст. 36 КК України зазначено лише суспільно небезпечне посягання, як підстава виникнення права на необхідну оборону. Закон визначає межі допустимого захисту через оціночне поняття перевищення меж необхідної оборони й при цьому зовсім замовчує про межі здійснення захисту в часі. Отже, має місце ситуація, при якій ні закон, ні інші нормативні акти не містять вичерпного переліку ознак, що визначають правомірність необхідної оборони.

Метою цієї наукової публікації є проведення детального аналізу й визначення меж необхідної оборони при застосуванні кримінально-правових норм в Україні.

Визначення поняття й ознак меж необхідної оборони буде більш повним, якщо розглядати їх у взаємодії зі всіма умовами правомірності необхідної оборони. Найбільш поширеним у кримінально-правовій літературі є поділ усіх умов на дві групи. До першої групи вчені відносять умови, що характеризують посягання; до другої - умови, що характеризують захист. Проте серед учених-юристів немає єдиної думки з приводу кількості і якості зазначених умов. Так, одні автори

© Д.М. Мошенець, 2013

до умов, що характеризують посягання, зараховують: 1) суспільну небезпеку посягання; 2) наявність посягання; 3) дійсність посягання [1, 31]. Як умови, що характеризують захист, виділяють такі: 1) захищати можна особу, права особи, яка обороняється, та інших осіб, суспільства й держави; 2) захист повинен полягати в заподіянні шкоди тому, хто посягає; 3) захист не повинен перевищувати меж необхідної оборони [2, 15-26].

Професор М.М. Паше-Озерський висловлює думку, відповідно до якої доцільно відмовитися від терміну „наявність” посягання й користуватися більш правильним „своєчасність” захисту [3, 47], що служить для визначення тимчасових меж оборони.

Професор І.С. Тишкевич зазначає, що розподіл умов правомірності оборонних дій на дві групи (одні належать до нападу, інші - до захисту) дещо штучний. Оскільки йдеться про умови правомірності оборони, то всі вони належать саме до неї, тобто характеризують її як дозволена законом дію з припинення суспільно небезпечного посягання [4, 48-49].

Іншу систему розташування й розгляду умов правомірності необхідної оборони пропонує В.Ф. Кириченко - більш правильним був би поділ цих умов на дві групи, а саме: на умови, що належать до виникнення й припинення права необхідної оборони, й умови, що визначають межі допустимого захисту [5, 17]. Ця точка зору була панівною й у дореволюційній доктрині кримінального права. Так, О.Ф. Коні виділяв: 1) умови права на необхідну оборону; 2) межі необхідної оборони [6, 20].

Така позиція більше відображає сутність необхідної оборони, що полягає в правомірному захисті від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння визначеної шкоди тому, хто посягає. Із цього положення випливає, що при оцінці правомірності оборони необхідно визначити: по-перше, ознаки, що визначають підстави для застосування необхідної оборони, і по-друге, межі можливої поведінки особи, яка здійснює оборону. Отже, всі умови правомірності необхідної оборони можна поділити на умови, що визначають підстави необхідної оборони, та умови, що визначають межі допустимого захисту.

Умовами правомірності необхідної оборони, що визначають її підстави, є: 1) суспільна небезпека посягання; 2) реальність посягання; 3) заподіяння шкоди тільки тому, хто посягає. До умов правомірності необхідної оборони, що визначають межі допустимого захисту, потрібно віднести такі: 1) захист повинен здійснюватися вчасно (часову межу оборони); 2) захист не повинен перевищувати інтенсивну межу необхідної оборони [7, 113].

Розглянемо умови правомірності необхідної оборони, що визначають межі допустимого захисту, оскільки практика застосування ст. 36 КК України свідчить, що насамперед виникають проблеми у встановленні меж правомірності необхідної оборони.

Закон про кримінальну відповідальність однозначно говорить про те, що або злочин є, або його немає. Унаслідок цього законодавець у самому законі якомога повніше й точно повинен визначати межі між злочинним і незлочинним діянням, забезпечуючи тим самим умови для правильного й однакового застосування закону. Тому в контексті дослідження доцільно зосередити увагу саме на межах необхідної оборони.

Загалом, термін „межа” трактується як „тимчасова границя чого-небудь” і як „остання крайня грань чого-небудь” [8, 611]. Стосовно галузі кримінального права це означає, що оборона, для визнання її необхідності, повинна вчинятися вчасно й оборонні дії не повинні явно не відповідати характеру й ступеню суспільної небезпечності посягання.

Відповідно до діючого законодавства питання про межі допустимості необхідної оборони є питанням факту. Через відсутність чітких законодавчих ознак їх визначення теорія кримінального права й судова практика, виходячи з підстави необхідної оборони й поняття перевищення необхідної оборони, розробляє загальні принципи визначення меж правомірності оборони.

Насамперед потрібно з'ясувати межі здійснення захисту, що визначаються наявністю реальної небезпеки заподіяння шкоди охоронюваним законом інтересам, які викликані суспільно небезпечним посяганням. Встановлення цих меж визначає формальні межі права оборони. Матеріальний зміст оборони, тобто розмір шкоди, що допускається заподіяти при посяганні, визначається в літературі неоднозначно. Так, матеріальний зміст захисту визначається характером дій того, хто обороняється, та їх інтенсивністю.

Отже, матеріальний зміст оборони визначається інтенсивною межею допустимості необхідної оборони. Таке визначення впливає із законодавчого поняття перевищення меж необхідної оборони, що в ч. 3 ст. 36 КК України визначається як умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Використовуючи законодавче поняття перевищення меж необхідної оборони, інтенсивну межу допустимості оборони можна встановити через визначену відповідність дій того, хто обороняється, та ознаки характеру й ступінь суспільної небезпеки посягання.

У статті 36 КК України немає чіткої вимоги, а в доктрині кримінального права є думка, що шкода, яка заподіяна тому, хто посягає, не повинна бути мінімально необхідною й може бути навіть більшою, ніж шкода, яка очікувалася від його дій.

Основним моментом в інституті необхідної оборони є межа можливої поведінки особи, яка здійснює захист. Це питання ускладнюється тим, що потрібно встановити, чи виникло право оборони. Воно повинно розглядатися з погляду психічного сприйняття особи, яка обороняється, заснованого на об'єктивних даних, виходячи з яких у нього виникло суб'єктивне уявлення про безпосередню загрозу початку посягання. Зокрема, необхідно враховувати особливості особи, яка намагалася вчинити злочин, її поведінку, в якому стані вона знаходилася в момент посягання. Отже, суб'єктивне сприйняття того, хто обороняється, повинно містити в собі усвідомлення характеру й ступеня суспільної небезпеки, яка почалася, чи безпосереднього майбутнього посягання, обстановки захисту й усвідомлення того, що дії, які розпочинаються ним, викликані безпосереднім чи майбутнім, чи тим, що вже розпочалося, але ще не закінченим посяганням. Іншими словами, суб'єктивне уявлення особи, яка вчиняє необхідну оборону про те, що суспільно небезпечно посягання вже почалося або безпосередньо має бути, повинно бути засноване на всій фактичній обстановці, на фактичних діях того, хто посягає, що створюють реальну загрозу для суспільних чи індивідуальних інтересів, які охороняються кримінальним законом. Відповідно, така

особа повинна усвідомлювати рівень можливої заподіяної шкоди при обороні. І її невідповідність має бути трактована як вчинення злочину.

Другим видом меж необхідної оборони законодавство закріплює межі допустимості оборонних дій, що належать до самого характеру цих дій. Сутність цього виду меж полягає у відповідності до дій того, хто обороняється, характеру й ступеня суспільної небезпеки посягання. Це положення випливає із закону, що заподіяння шкоди тому, хто посягає, визнається правомірним, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони (ст. 36 КК України).

Законодавець визначив межі правомірності оборони, що належать до характеру оборонних дій, через визначення їх перевищення. Відповідно до ч. 3 ст. 36 КК України перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Через таке неконкретизоване оціночне формулювання визначення перевищення меж необхідної оборони немає єдиної думки серед учених про критерії та принципи визначення меж правомірності оборони. Ця обставина негативно впливає на використання громадянами права необхідної оборони.

Фахівці в галузі кримінального права неодноразово вказували на той факт, що застосування оціночних понять на практиці пов'язане з певними труднощами. Тому важливою гарантією правильного застосування цих понять є формування адекватних стандартів оцінки, з якими зіставляються конкретні обставини кожної справи [9, 26].

Переважно при встановленні наявності необхідної оборони як стандарт виділяють ознаку інтенсивності посягання й захисту. Так, професор Т.Г. Шавгулідзе висловлює думку, що законодавець, визначаючи явно невідповідність захисту характеру й небезпеці посягання, безсумнівно, має на увазі лише таку оборону, коли явно порушена відповідність між інтенсивністю посягання й захистом [10, 117]. Проте в літературі відсутня єдина думка щодо юридичного змісту цієї ознаки. Тому є необхідність повного розкриття поняття інтенсивності, зі вказівкою на всі її змістові ознаки. Термін „інтенсивність” визначається як рівень напруженості зусиль. Стосовно ситуації необхідної оборони її рівень напруженості може визначатися всіма обставинами, що характеризують посягання й захист.

При розкритті змісту інтенсивності посягання більшість авторів [11, 76; 12, 85] використовують ознаки, що характеризують характер і ступінь суспільної небезпеки посягання. Таке розуміння інтенсивності посягання випливає з тексту закону. Відповідно до буквального тлумачення положення ч. 3 ст. 36 КК України інтенсивність посягання варто визначити за допомогою системоутворюючих факторів його суспільної небезпеки. А оскільки склад злочину - це передбачена кримінальним законом система істотних об'єктивних і суб'єктивних елементів і ознак злочину, що утворюють і характеризують його суспільну небезпеку, тоді зміст інтенсивності посягання можна розглянути через елементи й ознаки складу злочину.

Саме встановлення в діях або безпосередній погрозі складу конкретного злочину, який передбачений Особливою частиною КК України, дозволяє правильно оцінити інтенсивність посягання. Зміст інтенсивності посягання варто визначити об'єктивними й суб'єктивними ознаками, що характеризують його суспільну небезпеку.

Необхідно також зазначити, що склад злочину не виключає питання про коло системоутворюючих факторів суспільної небезпеки діяння.

Оскільки необхідна оборона є єдністю суспільно небезпечного посягання й оборонних дій, питання про межі її правомірності повинно звужуватися, виходячи з визначеного співвідношення інтенсивності посягання й інтенсивності захисту. Отже, визначення змісту інтенсивності суспільно небезпечного посягання явно недостатньо. Для правильного визначення меж допустимої оборони необхідно визначити зміст інтенсивності захисту. Аналіз захисту як вчинку, що виключає злочинність діяння, дозволяє виділити сукупність стійких відносин між елементами, що утворюють ці вчинки.

Ю.В. Баулін визначив склад вчинку, що виключає злочинність діяння як систему юридичних ознак суб'єкта, об'єкта, суб'єктивної й об'єктивної сторін, що характеризують його як суспільно корисний чи соціально прийнятний [13, 138]. Ознаки, що характеризують склад необхідної оборони, як обставини, що виключають злочинність діяння, повинні стати вирішальними при визначенні її інтенсивності.

Ю.В. Баулін висловлює точку зору, що при необхідній обороні той, хто обороняється, особисто оцінює суспільно небезпечність посягання й потребу в захисті та вирішує розпочинати дії для відвернення чи припинення посягання й зіставляє заподіяну шкоду небезпечності посягання з обстановкою захисту.

Зі сказаного можна зробити висновки, що значні ускладнення в правозастосовній практиці викликає питання встановлення меж необхідної оборони. Особливістю меж допустимості необхідної оборони є те, що на відміну від умов, які визначають підстави необхідної оборони, вони визначають обсяг права необхідної оборони, закріплюючи його форму й зміст.

Під часовими межами необхідної оборони розуміються межі здійснення захисту, що визначаються наявністю реальної небезпеки заподіяння шкоди охоронюваним законом про кримінальну відповідальність інтересам, якщо той, хто обороняється, при цій ситуації обґрунтовано вважає, що напад лише припинений і може відновитися в будь-який момент, з погляду закону, право необхідної оборони не припиняється. Потрібно погодитися з висновком про доцільність визначати поряд з межами допустимої шкоди необхідної оборони, також і межі оборони в часі.

Інтенсивна межа необхідної оборони визначається через характеристику й зіставлення визначеної відповідності дій того, хто обороняється, та ознак характеру й ступеня суспільної небезпеки посягання. При цьому вважаємо за неможливе говорити про перевищення меж необхідної оборони, оскільки особа суб'єктивно усвідомлює небезпеку й вживає адекватних заходів для її відвернення. Заподіяна ж неадекватна (більша) шкода для відвернення посягання повинна каратися за загальним правилом.

Література

1. Саїнчин О.С. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у випадку перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця / О.С. Саїнчин // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. - 2002. - № 3. - С. 30-35.
2. Якубович М.И. Обстоятельства, исключающие общественную опасность и противоправность деяния /

М.И. Якубович. - М., 1979. - 64 с.

3. Паше-Озерский Н.Н. Необходимая оборона и крайняя необходимость по советскому уголовному праву / Н.Н. Паше-Озерский. - М., 1962. - 181 с.

4. Тишкевич И.С. Условия и пределы необходимой обороны / И.С. Тишкевич. - М., 1969. - 192 с.

5. Кириченко В.Ф. Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность / В.Ф. Кириченко // Советское государство и право. - 1958 - № 8. - С. 90.

6. Кони А.Ф. О праве необходимой обороны / А.Ф. Кони - М., 1865. - Т. 1. - 358 с.

7. Гусар Л.В. Необхідна оборона: кримінологічні та кримінально-правові аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право, кримінологія та кримінально-виконавче право" / Л.В. Гусар. - Одеса, 2009. - 203 с.

8. Юридична енциклопедія: [у 6 т. / ред кол.:

Ю.С. Шемшученко та ін.] - К.: Укр. енцикл., 2004. - Т. 1-6.

9. Побегайло Э.Ф. Необходимая оборона и задержание преступника в деятельности ОВД / Э.Ф. Побегайло, В.П. Ревин. - М., 1987. - 54 с.

10. Шавгулидзе Т.Г. Необходимая оборона / Т.Г. Шавгулидзе. - Тбилиси, 1996. - 158 с.

11. Слуцкий И.И. Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность / И.И. Слуцкий. - Л., 1956. - 118 с.

12. Якубович М.И. Вопросы теории и практики необходимой обороны / М.И. Якубович. - М., 1961. - 227 с.

13. Баулин Ю.В. Обстоятельства, исключающие преступность деяния / Ю.В. Баулин. - Х. 1991. - 360 с.

Мошенець Д. М.

здобувач кафедри кримінального права НАВС

Надійшла до редакції: 11.10.2013

УДК 343.93:343.345

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ БРОДЯЖНИЦТВА ЯК ФОНОВОГО ДЛЯ ЗЛОЧИННОСТІ ЯВИЩА

Назаренко Д. О.

Бродяжництво та безпритульність є тими формами соціальних девіацій, що виступають індикаторами загального неблагополуччя в суспільстві. Не маючи постійного місця проживання й не перебуваючи в системі соціального контролю чи-то в якості його суб'єкту, чи-то об'єкту, індивідуум втрачає конструктивні зв'язки з зовнішнім середовищем, відчужується від нього. Крім того, такі особи складають групу ризику в аспекті віктимізації й криміналізації особистості загалом, що пояснюється специфікою організації життєдіяльності, характеристик найближчого оточення. На цих підставах, що в найбільш узагальненому вигляді демонструють зв'язок бродяжництва, безпритульності зі злочинністю, вказані прояви асоціальних практик і віднесені до складових асоціального її фону.

Кримінологічним аспектам проблеми бродяжництва й безпритульності приділялася увага низки науковців, серед яких Ю.М. Антонян, Т.С. Барило, М.М. Биргеу, Ф.Г. Бурчак, О.О. Верлан-Кульшенко, А.С. Глаголев, І.М. Даньшин, О.М. Джу́жа, А.І. Долгова, В.П. Ємельянов, О.М. Костенко, В.М. Кудрявцев, Н.Ф. Кузнецова, П.С. Матишевський, Г.М. Мінковський, В.І. Ша́кун, С.С. Яценко та ін. Існуючі в роботах наведеної плеяди вчених доктринальні положення й практичні рекомендації щодо сутності й протидії бродяжництва є вельми суттєвими. Разом з тим, актуальність статті зумовлюється відсутністю кримінологічної характеристики бродяжництва як фонового для злочинності явища.

Метою статті є формування комплексної інформаційної моделі бродяжництва на підставі аналізу його кількісних, якісних показників, даних про особистісні риси бездомних осіб.

Передусім варто зауважити на специфічній правовій оцінці бродяжництва. Справа в тому, що наразі дії, що складають зміст бродяжництва, не визнаються правопорушеннями як такими. Навпаки, за змістом Закону України "Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей" вказана категорія осіб належить до соціально незахищених і таких, які потребують допомоги держави. Натомість, не так давно в КК УРСР 1960 р. існувала ст. 214, яка передбачала

кримінальну відповідальність за "систематичне заняття бродяжництвом або жебрацтвом, а також ведення протягом тривалого часу іншого паразитичного способу життя". Однак Законом України "Про внесення доповнень і змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу Української РСР і Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення" від 07.07.1992 р. № 2547-12 зазначена стаття була виключена. Разом з тим, декриміналізація бродяжництва не потягнула за собою переведення цього діяння до рангу адміністративних правопорушень. А Рішенням Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 п. 5 ч. 1 ст. 11 Закону України "Про міліцію", яка передбачала право працівників міліції затримувати й тримати в спеціально відведених приміщеннях осіб, запідозрених у занятті бродяжництвом - на строк до 30 діб за умотивованим рішенням суду, було визнано неконституційним, що згодом потягло за собою його виключення зі вказаного Закону. Отже, на сьогодні маємо констатувати відсутність матеріально-правової основи юрисдикційних способів протидії бродяжництву в Україні. У зв'язку з цим, з 2010 року інформація щодо стану цієї проблеми в нашій державі централізовано не збиралася й не узагальнювалася, що створює відомі труднощі з емпіричною базою дослідження.

Разом з тим, ґрунтуючись на існуючих закономірностях відтворення бродяжництва, що мали місце до 2010 р., а також загальних тенденціях у структурі детермінаційного комплексу злочинності, відомостях щодо узагальненого сценарію соціально-економічного розвитку країни, реформування її правової системи, результатах окремих ініціативних кримінологічних і соціологічних досліджень, виявляється можливість здійснення аналізу минулого та поточного стану означеної проблематики, зокрема в її зв'язках зі злочинністю. Так, дані офіційної статистичної звітності МВС України засвідчують збереження умовно високого рівня бродяжництва в Україні при наявності загальної тенденції до його зниження. Лише у 2009 р. у приймальниках-розподільниках та ізоляторах тимчасового тримання ОВС утримувалося 5649 осіб, затриманих за підозрою в зайнятті бродяжництвом. Загалом, офіційно